

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 5.

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

I. Jezično-književni obrazovni niz zadataka**Ključ za rješavanje****Pitanja su vezana uz dolje navedenu pjesmu:****SJENE**

Sav je obzor zarudio.
Dunuo je dah s poljana...
I lete u nebo oblaci:
Purpurni sancu dana...

S grmlja na žutu obalu
Živo prhaju ptice,
I ribar u čamcu nemirnom
K nebu obraća lice.

Obraća lice i sluša
Ariju sa nebesa –
S mrežom se ljulja, i saginje,
Sijedu kosu stresa.

I kako se ljulja, biba se
I čamac i on i sjena –
Ljulja se, pljuska, razilazi
Na zlačanih valih pjena...

(Savremenik, 1909.) Vladimir Vidrić: Pjesme, Riječ, Vinkovci, 1998. str. 58.

1. Objasnite značenje sljedećih riječi!

Poljana: komad ravnog zemljišta

1 bod

Arija: melodija

1 bod

Biba se: burkati se

1 bod **2. U tematskom repertoaru Vidrićevih pjesama možemo izdvojiti lirske portrete. U taj krug spadaju slike bogova i staraca, ali i djevojaka. Navedite dva naslova na tu temu.**

Pamona

Perun ili drugi ispravni primjeri

2 boda **3. Koje zajedničke gramatičke crte prepoznajete u riječima: “purpurni”, “žutu”, “nemirnom”, “sijedu”, “zlačanih”?**

Pridjevi, opisni, pozitiv

1 bod **4. Pronađite u pjesmi:**

Simbol: ariju s nebesa

Metaforu: purpurni sancij dana

2 boda **5. Koliko ima rečenica u drugoj strofi? Kakve su te rečenice po strukturi?**

Jedna rečenica; nezavisno složena.

Sastavna.

2 boda **6. Ispišite tri zvučne figure iz teksta. Kako ih nazivamo?**citātnaziv

“Živo prhaju ptice”

aliteracija

1 bod

“S mrežom se ljulja, i saginje”

onomatopeja

1 bod

“I kako se ljulja, biba se”

onomatopeja

1 bod

7. Koji je hrvatski pjesnik, Vidrićev suvremenik, napisao dvije pjesme o “mjesečini”, jednu na književnom jeziku, drugu na kajkavskom dijalektu?

Autor: Dragutin Domjanić

1 bod	
-------	--

8. Koju su ulogu igrala u pjesnikovom životu dolje navedena mjesta, institucije i osobe?

Stjepan Radić: s njim je sudjelovao u prosvjedu protiv Mađara

1 bod	
-------	--

Samobor: njegova je majka bila rodom iz Samobora

1 bod	
-------	--

Bela Csikos-Sessija: družio se s njim, on mu je ilustrirao zbirku “Pjesme”

1 bod	
-------	--

Hrvatsko narodno kazalište: na dan otvaranja kazališta bio je prosvjed i dolazak Franje Josipa I.

1 bod	
-------	--

Bjelovar: tamo je bio na izdržavanju kazne 1895. g.

1 bod	
-------	--

9. Koja su tipična obilježja simbolizma u “Sjenama”? Navedite tri crte ove stilske formacije!

Nepomičnost, iterativnost
Oblaci stvaraju atmosferu
Tajanstveno djelovanje lika

3 boda	
--------	--

10. Koje mađarske pjesnike i slikare smatrate tipičnim predstavnicima simbolizma? Napišite 3 imena!

Endre Ady
Mihály Babits
Tivadar Kosztka Csontváry

3 boda	
--------	--

11. Vladimir Vidrić i Árpád Tóth spadaju među poznate srednjoeuropske simboliste koji su se oduševljavali francuskom lirikom. Skicirajte sličnosti i razlike na temelju njihovih motiva!

Svi točni odgovori se prihvaćaju.
Motiv oblaka i vode;
Dvije funkcije motiva: idilična i katastrofična;

Pjesnici žele da pjesmu motrimo kao sliku;
Plastični prizori, likovne kvalitete.

4 boda	
--------	--

12. Objasnite Vidrićeve slike u pojedinim strofama njegove pjesme “Sjene”.

Opis dramatičnog prizora – poljane i oblaci;
Sve uži planovi, do krupnog plana čovjeka;
Otvoreno pitanje božanske melodije;
Prizor se mijenja i potpunjuje.

3 boda	
--------	--

13. Otkrite metrički sloj pjesme!

Katreni;
Kombinacija 8-ca, 9-ca, 7-ca;
Rime: xaxa.

2 boda	
--------	--

14. Iz kojih su Vidrićevih pjesama uzeti sljedeći stihovi?

“Pod jasikom ljubko žamore dude
I igra kolo naoko Pana.
A šumi lug – to ide vjetar
O prvom osvitu dana...”

Naslov: Jutro

1 bod	
-------	--

“Stištu prsi i grče ruke,
Okovane pružaju k nebosklonu,
Sa tala se dižu i kažu i kažu
Gdje sunce tone na stranu onu.”

Naslov: Roblje

1 bod	
-------	--

“Dotle Don Dijegu žena Blanka,
Bjeloputna lijepa Kastiljanka,
Med ružama sniva na altani,
Vlasi su joj plavi, raščešljani;”

Naslov: Romanca

1 bod	
-------	--

15. Vladimir Vidrić 1905. godine piše ovako u “Seljačkom pitanju”: “Ekonomska naša kriza i kriza našeg seljaštva jest naš prijelaz iz agrikulturne zemlje u zemlju agrikulturno-industrijsku, koji započinje; kriza teška i uz velike trzavice skupčana i u drugih naroda

svjesnih i jačih od našega – a još k tome i slobodnih. Mi smo dospjeli na onu točku našeg razvoja gdje je industrija neophodno potrebna – za održanje, za život, za napredak naroda, i gdje jedini spas narodni čami u – fabrici.”

Kako tumačite danas, nakon sto godina njegove riječi? Obrazložite svoj stav!

Svaki točan odgovor 1 bod.

2 boda	
--------	--

16. Rekli su o Vidriću. Kojom se izjavom najviše slažete? Formulirajte svoj stav!

“Vidrićev lirski opus ni u 21. stoljeću neće biti ništa veći nego što je bio u početku dvadesetoga.” (Josip Užarević)

“Ima, dakako, u Vidrića i pjesama koje se sastoje isključivo od radnje... Zanimljivo je možda uočiti da u takvim tekstovima izostaju motivi koji su Vidriću inače dragi.” (Pavao Pavličić)

Svi dobri odgovori po 1 bod.

1 bod	
-------	--

Ukupno 40 bodova	
------------------	--

OCJENJIVANJE SASTAVLJANJA TEKSTA

Uputstvo za ocjenjivanje samo u natuknicama daje sadržajne komponente rješenja koja se očekuju od učenika. Moguće je prihvatiti svako dobro rješenje, iako se razlikuje od općeg pristupa.

PRAVOPIS I KRASOPIS

Pravopis se ocjenjuje prema naturalnoj uputi koja je na snazi. Nastavnik podvlači ortografske pogreške, zatim prema uputi određuje ukupni broj pravopisnih pogrešaka.

- Za pravopisne pogreške je od konačnog zbira bodova moguće oduzeti ukupno 15 bodova.
- Zbog neprikladnog izgleda rada i teško čitljivog rukopisa moguće je oduzeti ukupno 3 boda.

OPĆI KRITERIJI VREDNOVANJA SASTAVLJANJA TEKSTOVA

IZLAGANJE SADRŽAJA	USTROJSTVO TEKSTA	KVALITETA JEZIKA
<ul style="list-style-type: none"> - shvaćanje i tumačenje teme, osvrtanje na uvodni tekst, - jezična i književna obrazovanost, - informiranost, afinitet za uočavanje problema, - citiranje, objektivnost, obrazloženje tvrđenja, - osobni odnos prema temi, - zauzimanje stava, - spoznaje o svijetu, kultura mišljenja. 	<ul style="list-style-type: none"> - adekvatnost žanrovskim elementima teksta, - raščlamba, koherentna struktura teksta, - srazmjerna kompozicija, - održavanje propisanog opsega. 	<ul style="list-style-type: none"> - sigurno znanje standardnog jezika, - adekvatna i raznolika upotreba riječi, stil koji je u skladu sa određenim zadatkom, - jasno, suštinsko i egzaktno izlaganje, - tečno sastavljanje rečenica i teksta, - čitljiv, uredan rukopis.

ČLANOVI ISPITNOG POVJERENSTVA PRILIKOM VREDNOVANJA NAVEDENE KRITERIJE PRIMJENJUJU PREMA SMISLU, OVISNO O KARAKTERU ZADATAKA.

II. Tumačenje jednog umjetničkog djela na osnovi određenog stajališta

Dragutin Domjanić (1875.-1933.): PAUNI

Po parku plaviju se pauni,
Trepće im kruna na glavi,
Na granah glediju ih tičice
I rožice drobne vu travi.

A gore nad cmroki¹ nad črnimi²
Oblačeki beli su stali,
Iz njih su se dole zagledeli
Debeljkasti ajngeli³ mali.

I pauni plavi se gizdaju⁴
I repe si širiju zreda...
Tak mirno je vse, samo negde je
Zadišala sladko rezeda.

Po parku je nekaj zašeptalo,
Vsi ajngeli z oblakov zgora
Nad tihu su stezu se nagnuli:
- Markiza to ideju z dvora.

Ah, ja bi Njih nekaj rad pitati
Presvetla, prelepa markiza:
Visoki chignon⁵ Vaš napudrani,
Kaj smeti bi videti zbliza?!

Štel⁶ znati bi, je li zaistinu
Pod onim turničkom⁷ na glavi
I Oni si krunicu imaju,
Kak v parku ti pauni plavi?!

Zbirkom kajkavskih stihova Dragutina Tadijanovića “Kipci i popevke” (1917) počinje novi val dijalektalne hrvatske književnosti. Predložite pjesmu “Pauni” iz spomenute zbirke za budimpeštanski Sajam knjiga! Preporuku obrazložite interesom za dijalektalnu poeziju! Ukažite na tipične motive, rekvizite Domjanićevog poetskog svijeta!

Glavni aspekti ocjenjivanja: kvaliteta argumentacije iz preporuke i sa time u svezi izložena interpretacija.

¹ bor, smreka

² crn

³ anđeo

⁴ biti gord vlastitom kičenošću

⁵ ženska frizura, punđa

⁶ htjeti

⁷ tornjić

Mogući sadržajni elementi:

- Nastupna knjiga poezije: poslije 80 godina šutnje;
- Veliki uspjeh ne samo na kajkavskom području;
- Najpjevaniji hrvatski pjesnik;
- Život aristokratskih slojeva, svijet odgoja i djetinjstva;
- Zlokobne slutnje, dekorativne kulise;
- Opčinjenost pastelnim prostranstvima, plavom bojom;
- Zastupnici kajkavske poezije Hrvata u Mađarskoj.

Dobro rješenje treba ocijeniti i u slučaju odstupanja od gore navedenih elemenata.

Bodovi koji se mogu dodijeliti: 0, 5, 10, 15, 20, 25

25 bodova	
-----------	--

Reflektiranje na pojavu današnjice

<p>“Pratt- plastični kirurg bolnice u Kaliforniji s 58 godina svoje savjete reklamira tako što izgleda barem 20 godina mlađe, diže utege, igra tenis, trči, skija i ustaje u 5 ujutro. Svoja istraživanja o koristi zdrave ishrane započeo je sredinom 80-ih. Grah, borovnica, brokula, zob, naranče, bundeve, špinat, rajčice, puretina, orasi i jogurt – namirnice bogate hranjivim sastojcima, pomažu u prevenciji. Ne možete naći svježu borovnicu? Kupite smrznute! Borovnica, kao i špinat spada u supernamirnice među superhranom.” (Internet, 2004.)</p>
--

Ako vam se prehrana temelji na navedenim namirnicima, imat ćete više energije i bolje ćete izgledati, tvrde istraživači. Opišite, kako se hranite? Doručkujete li, gdje ručate, što jedete za večeru? Tražite li knjige, novine o zdravoj ishrani? Što kažu vaši prijatelji/prijateljice na tu temu? O mogućim posljedicama “nezdravog” načina života iznesite svoje mišljenje u eseju (opseg: otpr. 1 stranica).

Hrana može promijeniti biokemiju čovjeka. Predivan nusproizvod ove prehrane je veće zadovoljstvo i više energije. Neovisno o učenikovom subjektivnom mišljenju bilo bi poželjno realizirati uravnoteženo izlaganje na datu temu. Važno je ne pojednostaviti postavljenu problematiku. Učenik svoj stav mora potvrditi primjerima. Optimalni je pristup esejistički. Od opisa dnevne ishrane i mišljenja poznanika kao i poznavanja stručne literature može biti važnija preglednost i prozračnost teksta.

U svakom se slučaju očekuje obrazloženje svojega mišljenja i spominjanje autora i/ili djela.

Moguće je dati: 0, 5, 10, 15, 20 bodova

20 bodova	
-----------	--

Praktična pismenost

Vaš je razred osvojio u prvom od tri kruga nagradne igre vrijedno blagdansko putovanje u Zagreb. Članovi razreda su najbrže točno odgovorili na pitanja iz nagradnog kviza. U ime razreda u svezi s korištenjem osvojene nagrade kontaktirajte marketing Alga Travel Agency! Napišite pismo direktoru (maksimalno 1 stranica) u kojem ćete pitati za plan putovanja i opisati svoje želje! (Potpišite se kao tajnik sportske udruge u razredu!)

Glavni su aspekti vrednovanja: ostvarivanje pisma koje je adekvatno situaciji komuniciranja, zatim norme sadržaja, strukture i forme istoga pisma.

- Zaglavlje (oslovljavanje);
- Uvod: predstavljanje;
- Sadržaj: logički raspored poslovnog sadržaja, plan grada i programi;
- Tehnički detalji, profesionalizam (broj računa, uspostavljanje veze);
- Završni dio: pozdravljanje;
- Datum;
- Potpis.

Moguće je dati sljedeći broj bodova: 0, 5, 10, 15

15 bodova	
-----------	--

Rezultati pismenog maturalnog ispita višeg stupnja iz hrvatskog jezika i književnosti

	Mogući broj bodova	Postignuti broj bodova
Jezično-književni niz zadataka	40	
Tumačenje djela	25	
Reflektiranje na pojavu	20	
Praktična pismenost	15	
Ukupno	100	